

DÖVİZ CİNSİNDEN VE DÖVİZE ENDEKSİLİ SÖZLEŞME YASAĞI Türk Parası Kıymetini Koruma Mevzuatı Uygulama Rehberi

Bu rehber, danışmanlık ilişkisi içindeki müvekkillerimizden sıkça gelen "hangi sözleşmeyi dövizle yapabiliriz" sorusuna genel bir çerçeve çizmek üzere hazırlanmıştır. Somut sözleşmenin türü, tarafların Türkiye'de yerleşik olma durumu ve ödeme şekli sonucu değiştirebileceğinden, her dosyada ayrıca değerlendirme yapılması gerekir.

1. Dayanak

- 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun m.1: Cumhurbaşkanına karar alma yetkisi verir.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar (RG 11/8/1989-20249) m.4/(g): yasağın dayanağı. Bu bent, 12/9/2018 tarihli ve 85 s.lı Cumhurbaşkanı Kararı ile eklenmiş, 13/9/2018'de yürürlüğe girmiştir.
- 2008-32/34 sayılı Tebliğ (RG 28/2/2008-26801) m.8 istisnaları belirler. Yasağın pratikteki sınırlarını çizen ve en sık değişen hükümdür.
- Yaptırım: 1567 sayılı Kanun m.3/1.

2. Genel Kural: 32 sayılı Karar m.4/(g): *"Türkiye'de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarındaki menkul ve gayrimenkul alım satım, taşıt ve finansal kiralama dâhil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz."*

Yasağın uygulanması için üç unsurun bir arada bulunması aranır:

- Sözleşmenin her iki tarafı da Türkiye'de yerleşiktir.
- Sözleşme, bentte sayılan tiplerden biridir.
- Sözleşme bedeli veya sözleşmeden doğan başka bir ödeme yükümlülüğü döviz cinsinden ya da dövize endeksli olarak kararlaştırılmıştır.

Üçüncü unsur uygulamada en çok gözden kaçan noktadır. Yasak yalnız ana bedeli değil, cezai şart, depozito, katkı payı gibi sözleşmeden doğan diğer yükümlülükleri de kapsar. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, kira sözleşmesinde döviz üzerinden kararlaştırılan "dekorasyon desteği"ni bu kapsamda saymıştır.

Türkiye'de yerleşik kişi: 32 sayılı Karar m.2/(b) uyarınca Türkiye'de kanuni yerleşim yeri bulunan gerçek ve tüzel kişilerdir. Tebliğ m.8/24 bu çevreyi genişletir: Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışındaki şubeleri, temsilcilikleri, ofisleri, irtibat büroları, işlettiği veya yönettiği fonlar ile doğrudan ya da dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahibi olduğu şirketler de m.4/(g) bakımından Türkiye'de yerleşik sayılır.

Dolaylı endeksleme: Tebliğ m.8/23 uyarınca, uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen sözleşmeler de dövize endeksli sözleşme sayılır. Altın veya emtia endeksi üzerinden kurulan bir bedel yapısı yasağı aşmaya yaramaz.

3. Sözleşme Tipine Göre Durum

Sözleşme tipi	Kural	Dayanak / istisna
Gayrimenkul satışı (konut ve çatılı iş yeri dâhil)	Yasak	m.8/1. İstisna: alıcı, TC vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye'de yerleşik kişi ya da m.8/19 kapsamındaki kuruluş ise (m.8/3)
Gayrimenkul kirası (konut ve çatılı iş yeri dâhil)	Yasak	m.8/2. İstisna: m.8/3; Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama tesisinin işletilmek üzere kiralanması (m.8/4); gümrüksüz satış mağazası kirası (m.8/5)
İş sözleşmesi	Yasak	m.8/6. İstisna: yurt dışında ifa edilecek işler, gemi adamları (m.8/6); TC vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye'de yerleşik kişinin taraf olduğu iş sözleşmeleri (m.8/14)
Hizmet sözleşmesi (danışmanlık, aracılık, taşımacılık dâhil)	Yasak	m.8/7. İstisna bentleri: (a) vatandaşlık bağı bulunmayan kişiler, (b) ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler, (c) yurt dışında gerçekleştirilecek faaliyetler, (ç) sınır aşan hizmetler, (d) belgeli konaklama tesislerinde konaklama hizmeti
Eser sözleşmesi	Serbest (şartlı)	m.8/8. Sözleşmenin döviz cinsinden maliyet içermesi gerekir
Menkul satışı	Serbest	m.8/9. Taşıt satış sözleşmeleri yasak kapsamındadır
Menkul kirası	Serbest	m.8/10. Taşıt kiralama sözleşmeleri yasak kapsamındadır
Yurt dışında üretilen yazılım satışı; yurt dışında üretilen donanım ve yazılım lisans ve hizmet sözleşmeleri	Serbest	m.8/11
4490 sayılı Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama	Serbest	m.8/12
32 sayılı Karar m.17 ve 17/A kapsamındaki finansal kiralama	Serbest	m.8/13
Kamu kurum ve kuruluşları, TSKGV şirketleri ve EYDEP kapsamında (A) veya (B) seviye sertifikalı şirketlerin taraf olduğu sözleşmeler	Serbest	m.8/15. Gayrimenkul satışı ve gayrimenkul kirası bunun dışındadır
Kamu ihalesi, sözleşmesi veya milletlerarası andlaşma kapsamındaki projelerde yüklenici ve alt yüklenici sözleşmeleri	Serbest	m.8/16
4749 sayılı Kanun kapsamındaki işlemler	Serbest	m.8/17
Sermaye piyasası araçlarının ihracı, alım satımı ve yükümlülükleri	Serbest	m.8/18
Dışarıda yerleşiklerin Türkiye'deki şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ve yüzde elli üzeri pay sahibi olduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetler	Serbest	m.8/19
Türkiye'de yerleşik ticari havayolu işletmeleri, teknik bakım hizmeti veren şirketler ve havacılık kuruluşları	Serbest	m.8/20
Tıbbi Cihaz Yönetmeliği uyarınca atanmış onaylanmış kuruluşların sözleşmeleri	Serbest	m.8/21

4. Uygulamada Karşılaşılan Noktalar

Kararlaştırma ile ödeme ayrımı

6/3/2025 tarihli ve 2025-32/72 sayılı Tebliğ ile m.8/9 ve m.8/15'teki "düzenlenmesi, ödenmesi ve kabul edilmesi" ibaresi metinden çıkarılmış, yalnız "kararlaştırılması" bırakılmıştır. Sonuç olarak taşıt satışı dışındaki menkul satış sözleşmelerinde bedelin döviz cinsinden ödenmesi de serbesttir. Bakanlığın Sıkça Sorulan Sorular metnine göre, 6/3/2025 tarihinden önce düzenlenmiş olmakla birlikte henüz ödenmemiş faturalarda taraflar mutabık kalırsa döviz cinsinden ödeme yapılabilir.

Fatura

Bedeli Türk parası üzerinden kararlaştırılmış bir sözleşmeye dayanarak döviz cinsinden fatura düzenlenemez. Vergi mevzuatı hükümleri saklıdır.

Karma sözleşmeler

Birden fazla sözleşme tipini bir arada barındıran sözleşmelerde, unsurlardan biri dahi istisna kapsamı dışında kalıyorsa bedelin tamamının Türk parası olarak belirlenmesi gerekir. Bu nedenle, dövizle kurulabilecek bir edimi yasak kapsamındaki bir edimle aynı sözleşmede toplamak yerine sözleşmeleri ayırtırmak daha güvenli bir yoldur.

Sınırlı aynı haklar

Bakanlık uygulamasında üst hakkı gayrimenkul satışı, intifa hakkı ise gayrimenkul kirası sayılmaktadır. Her ikisi de kural olarak dövizle kurulamaz.

Alt kira ve depozito

Alt kira ilişkisinde ilk kiralayan ile ilk kiracı arasındaki sözleşme dövizle kurulamaz. Depozito bakımından 13/9/2018 öncesi kira sözleşmelerindeki döviz depozitolar Türk parasına çevrilmek zorunda değildir; bu tarihten sonra kurulan sözleşmelerde depozitonun Türk parası olarak belirlenmesi gerekir.

Kıymetli evrak

Yasak kapsamındaki sözleşmeler için düzenlenecek çek, bono ve poliçelerdeki bedeller de döviz cinsinden veya dövizle endeksli olarak belirlenemez (m.8/22). İcra takibine konu edilecek kambiyo senetlerinde bu kural gözden kaçırılmamalıdır.

Kur

Döviz cinsinden kararlaştırılabilen bir sözleşmede ödemenin Türk parası olarak yapılması hâlinde uygulanacak kuru taraflar serbestçe belirler. Bakanlık bu konuda bir kur dayatmamaktadır.

Kapsam dışı kalanlar

Sigorta sözleşmeleri Tebliğ kapsamı dışındadır. Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesindeki menkul kıymet işlemleri de m.8/18 uyarınca yasağa tabi değildir.

5. Mevcut Sözleşmelerin Türk Parasına Dönüştürülmesi

32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi, 13/9/2018 tarihinden önce akdedilmiş ve yasak kapsamına giren sözleşmelerdeki döviz bedellerin otuz gün içinde taraflarca Türk parası olarak yeniden belirlenmesini öngörmüştür. Tebliğ m.8/28 bu zorunluluğu tekrarlar.

Taraflar mutabakata varamazsa m.8/29'daki formül uygulanır:

- Sözleşmedeki döviz bedelin 2/1/2018 tarihli TCMB efektif satış kuru ile Türk parası karşılığı hesaplanır.
- Bulunan tutar, 2/1/2018 tarihinden bedelin yeniden belirlendiği tarihe kadar TÜİK'in her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi aylık değişim oranları esas alınarak artırılır.

Bu dönüştürme zorunluluğunun dışında bırakılan hâller de vardır: istisna kapsamına alınmakla birlikte Geçici 8 inci maddenin yürürlüğünden önce akdedilmiş sözleşmeler (m.8/25), taşıt kiralama ve yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşmeleri (m.8/26) ile menkul ve gayrimenkullere ilişkin finansal kiralama sözleşmeleri (m.8/27).

6. Yaptırım

1567 sayılı Kanun m.3/1: Cumhurbaşkanının bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülöklere aykırı hareket eden kişi, üç bin Türk lirasından yirmi beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır. Bu tutarlar her yıl yeniden değerkeme oranında artırılır; 2026 yılı için uygulanacak tutarın somut dosyada Vergi Usul Kanunu genel tebliğinden teyit edilmesi gerekir.

- Ceza sözleşmenin her bir tarafına ayrı ayrı uygulanır.
- Fiil bir tüzel kişinin yararına işlenmişse tüzel kişiye de aynı miktarda idari para cezası verilir.
- Tekerrür hâlinde ceza iki katı olarak uygulanır.
- İdari para cezasına karar verme yetkisi Cumhuriyet savcısına aittir.

7. Yasağın Özel Hukuk Sonucu

Yargıtay uygulamasında yasak, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m.27/1 anlamında emredici hüküm sayılmakta ve ekonomik kamu düzeninin korunmasına hizmet ettiğı kabul edilmektedir. Bunun üç pratik sonucu vardır.

Birincisi, sözleşmenin tamamı geçersiz sayılmaz; yasağı aykırı bedel kaydı geçersiz kabul edilir ve bedel Tebliğ m.8/28-29 usulüyle Türk parasına dönüştürölerek güncellenir.

İkincisi, hüküm kamu düzeninden sayıldığı için mahkemece kendiliğinden gözetilir; borçlunun bu yönde ayrı bir talepte bulunması aranmaz. Ancak icra hukuku bakımından tersi yönde bir usul sınırı da tartışılmaktadır: itirazın kaldırılması yargılamasında mahkemenin borçlunun itiraz dilekçesinde ileri sürdüğü sebeplerle bağılı olduğı görüşü Yargıtay 12. Hukuk Dairesi kararlarında karşı oy olarak yer bulmaktadır. Borçlu vekili olarak hareket edildiğinde bu itirazın ödeme emrine itiraz dilekçesine açıkça yazılması yerinde olur.

Üçüncüsü, alacaklının döviz alacağını takip tarihindeki kurdan Türk parasına çevirerek takip başlatması yasağı ortadan kaldırmaz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 27/4/2026 tarihli ve 2026/419 E., 2026/2799 K. sayılı kararında onanan Bölge Adliye Mahkemesi gerekçesi bu yöndedir. Aylık 39.053 EURO bedelli bir kira sözleşmesine dayanan örnek 13 takibinde, bedelin dövizle endeksli olarak Türk parasına çevrilmiş olması sonucu değiştirmemiştir.

Uyarılma talepleri bakımından ise Yargıtay, tacirin basiretli davranma yükümlülüğünü esas alarak dövizle borçlanmanın taşıdığı riskin bilinen bir olgu olduğunu kabul etmekte ve TBK m.138 kapsamındaki istemleri kural olarak reddetmektedir.

8. Güncellik Notu: Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi 17/6/2025 tarihli ve E.2024/193, K.2025/136 sayılı kararıyla 1567 sayılı Kanunun 1 inci maddesini, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırı bulup iptal etmiş; 2 nci madde ile ek 5 inci madde de bu iptale bağlı olarak hükümsüz kalmıştır. Karar 15/10/2025 tarihli ve 33048 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış, iptalin yürürlüğü dokuz ay ertelenerek 15/7/2026 tarihine bırakılmıştır.

Bu erteleme süresi dolmadan, 7555 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle (RG 24/7/2025-32965) 1567 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası yeniden kaleme alınmış ve yürürlüğe girmiştir. 32 sayılı Karar m.4/(g) veya 2008-32/34 sayılı Tebliğ m.8 ise yürürlükten kaldırılmamıştır. Bu rehberin hazırlandığı tarih itibarıyla döviz cinsinden sözleşme yasağı uygulanmaya devam etmektedir.

Öte yandan bir kısım yazar, 7555 sayılı Kanunla getirilen yeni metnin iptal gerekçesindeki belirlilik sorununu gidermediği ve yeni bir anayasaya aykırılık itirazına konu edilebileceği görüşündedir. Konu sonuçlanmış sayılmamalı, dosyalarda gelişmeler izlenmelidir.

9. Sözleşme Kurarken Dikkat Edilecekler

- Tarafların yerleşiklik durumunu sözleşme öncesinde belgeyle tespit edin. Yabancı ortaklı bir şirket, kanuni yerleşim yeri Türkiye'de olduğu sürece Türkiye'de yerleşik sayılır.
- İstisnaya dayanıyorsanız, dayandığınız fıkrayı ve maddi şartı sözleşme metnine yazın. Uyuşmazlık çıktığında ispat yükünü hafifletir.
- Karma yapıları ayırıştırın. Dövizle kurulabilecek edimi yasak kapsamındaki edimle aynı sözleşmede toplamayın.
- Yasak kapsamındaki sözleşmelerde bedeli Türk parası olarak belirleyip kur riskine karşı endeks veya uyarılma kaydı öngörün. Kıymetli maden veya emtia endeksinin dolaylı döviz endeksi sayıldığını gözden kaçırmayın.
- Dövizli bir alacak için icra takibi açmadan önce bedeli m.8/29 usulüyle Türk parasına dönüştürün.
- Yasak kapsamındaki sözleşmeler için düzenlenecek çek ve bonoların bedelini Türk parası olarak yazın.

Kaynaklar

Mevzuat

- 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun (RG 25/2/1930-1433)
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar (RG 11/8/1989-20249), son değişiklik: 8/7/2025 tarihli ve 10039 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG 9/7/2025-32951)
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ, Tebliğ No: 2008-32/34 (RG 28/2/2008-26801), son değişiklik: RG 9/7/2025-32951
- 7555 sayılı Kanun (RG 24/7/2025-32965)

Tebliğde son dönemde yapılan değişiklikler

- 2024-32/69 sayılı Tebliğ - RG 28/2/2024-32474 (menkul satış sözleşmelerinde ödeme rejimi)
- 2024-32/70 sayılı Tebliğ - RG 8/10/2024-32686 (onaylanmış kuruluşlara ilişkin m.8/21)
- 2025-32/71 sayılı Tebliğ - RG 24/1/2025-32792 (m.8/15'e EYDEP sertifikalı şirketlerin eklenmesi)
- 2025-32/72 sayılı Tebliğ - RG 6/3/2025-32833 (m.8/9 ve m.8/15'te ödeme serbestisi)
- 2025-32/76 sayılı Tebliğ - RG 9/7/2025-32951 (kıymetli maden ithalatı; sözleşme yasağıyla ilgisizdir)

Bakanlık kaynakları

- Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2008-32/34 sayılı Tebliğ ile ilgili Sıkça Sorulan Sorular (34 soru)
- Hazine ve Maliye Bakanlığı, 32 sayılı Karar ve 2008-32/34 sayılı Tebliğ konsolide metinleri
- Hazine ve Maliye Bakanlığının 13/10/2020 tarihli duyurusu
- Gelir İdaresi Başkanlığı, DV-22/2018-1 sayılı Damga Vergisi Sirküleri (Türk parasına uyarlanacak sözleşmelerde damga vergisi)

Önemli Yargı kararları

- Anayasa Mahkemesi, E.2024/193, K.2025/136, 17/6/2025 (RG 15/10/2025-33048)
- Yargıtay 12. HD, E.2026/419, K.2026/2799, 27/4/2026
- Yargıtay 12. HD, E.2023/8397, K.2024/2415, 13/3/2024
- Yargıtay 3. HD, E.2025/618, K.2025/5818, 2/12/2025

Bu rehber genel bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve somut olaya ilişkin hukuki görüş yerine geçmez. Sözleşme kurulmadan önce Nova Hukuk ile temasa geçilmesi önerilir.